

Gallen op varens

Of U het artikel over 'Galvorming door *Taphrina*-schimmels', dat in 'Natura' van juli-augustus 1967 stond, gelezen hebt, weet ik niet; maar als U het doorgenomen hebt, dan weet U in welk mycologisch probleem ik bij toeval terecht kwam.

In vier boeken ging ik alle gegevens na over de gallen-veroorzakende *Taphrina*-schimmels. Van boek tot boek werd de kwestie ingewikkelder en er bleven diverse vragen open, waarvan ik er enige stelde in mijn beschrijving.

Had ik me maar aan één publicatie gehouden, dan had ik geen moeilijkheden ondervonden bij de bespreking van de Vogelkers-vruchtgal. Maar dan had ik waarschijnlijk ook niet die prettige reacties gehad, waardoor ik me weer in de kwestie moest verdiepen.

Dr. R. A. M a a s G e e s t e r a n u s van het Rijks Herbarium te Leiden reageerde o.a. op mijn artikel, gaf mij enige aanvullende opmerkingen en wees mij op verdere literatuur. Voor de lezers, die mijn artikel aardig vonden - ze waren er heus - en voor de buitenmensen, die gaarne ook in de vrije natuur werk hebben, schrijf ik nog het volgende:

Het beste werk over *Taphrina*-schimmels is tot nu toe A. J. M i x - 'A Monograph of the genus *Taphrina*', verschenen in 1943, University of Kansas, Science Bulletin 33 (1). Dit is een wereldmonografie, waarin 98 soorten worden beschreven. Natuurlijk is het mogelijk dat er na 1949 nog meer *Taphrina*-soorten zijn gevonden. Ook is er een nauwkeurige bewerking van D. M. H e n d e r s o n - 'The genus *Taphrina* in Scotland' in Notes Royal Botanical Garden Edinburgh 21 : 165-180, 1954. Hierin worden 16 soorten beschreven.

Het eerste boek, dat van M i x, kon ik lenen uit de bibliotheek van het Rijks Herbarium te Leiden. Daardoor kon ik het antwoord op één van de door mij gestelde vragen zelf naspeuren. In M i x gaat het eerste hoofdstuk (25 blz.) over de soorten *Taphrina*'s die op varens voorkomen. Het zijn er 24.

De meeste door de schimmels aangetaste varensoorten vertonen gele tot bruine, niet verdikte of verdikte vlekjes. Zes soorten veroorzaken gallen. Twee van deze galvormende fungi zijn in Europa gevonden, nl.: *Taphrina vestergrenii* Giesenhagen en *Taphrina filicina* Rostrup ex Johanson.

Taphrina vestergrenii G. vormt op de Mannetjesvaren (*Dryopteris filix-mas*) vlezige lichtbruine tot bruine galletjes, die tot 5 mm groot worden. Deze galvorming is gevonden in Denemarken, Duitsland (8 vindplaatsen), Rusland en Zweden.

Taphrina filicina R. ex J. vormt op de bladeren van de Smalle stekelvaren (*Dryopteris spinulosa*) verdikte stukjes, gelijkend op bladrol, of kleine verdikte galletjes. Er is materiaal verzameld in Duitsland, Rusland, Zweden en Polen.

Gaan we de opgegeven vindplaatsen na, dan dringt vanzelf de vraag op 'Komen deze gallen ook aan in Nederland groeiende varens voor?'. En lezer - KNNV-lid - U bent ook verantwoordelijk voor de volledigheid van onze uitgave 'Gallenboek'. En daarom verzoek ik U om in het a.s. seizoen op zoek te gaan naar de hierboven genoemde gallen.

Op de varens komen nog meer gallen voor. In ons 'Gallenboek', 2e druk, blz. 94, vindt U 7 gallen beschreven op drie soorten varens. Er zijn 3 goede afbeeldingen bij gegeven. In juli 1967, kamperend bij Ibbenbüren in het Teutoburgerwoud, tekende ik twee gallen van de Adelaarsvaren. Fig. 1 toont U gallen van de galmug *Dasyneura filicina* Kffr. Fig. 2 van een vlieg, een *Chirosa*-soort. In het 'Gallenboek' staat dat de top van het blaadje of blad sterk bovenwaarts is gerold. Bij alle gallen, die ik plukte, waren de toppen benedenwaarts gebogen. Ook een punt om nog eens te controleren.

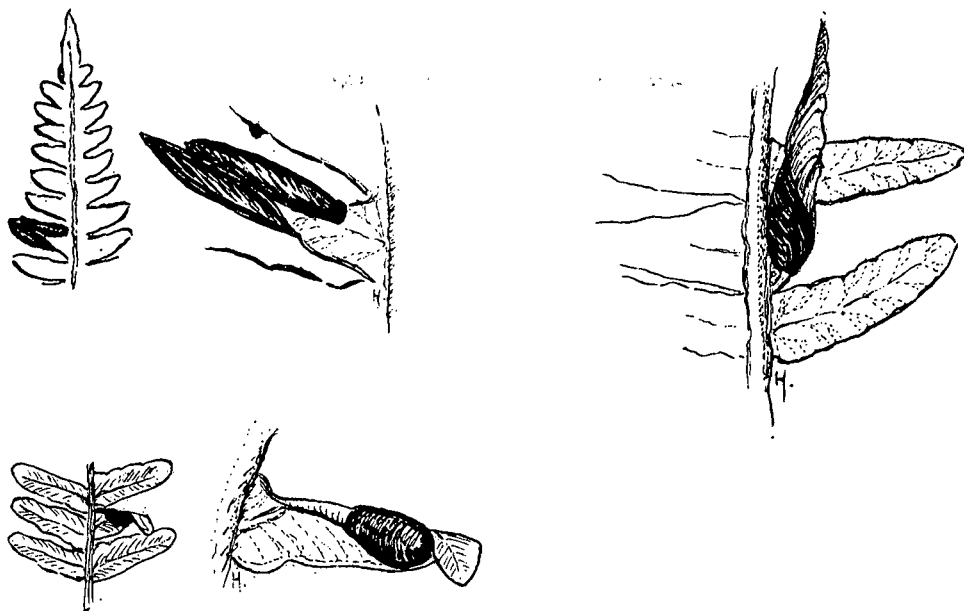


Fig. 1. Gallen van de galmug *Dasyneura filicina* op *Adelaarsvaren*.

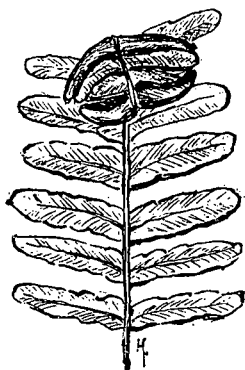


Fig. 2. Gal van een *Chirosia*-vlieg op *Adelaarsvaren*.

11-7-67
J. J. J. J.

Lezers, zullen we in het a.s. seizoen eens nagaan waar in Nederland gallen op varens voorkomen en welke gallen? Dan weten we daarna ook het verspreidingsgebied van de veroorzakers en het wel of niet algemeen zijn. Ik ontvang gaarne Uw gegevens.